

Riigikogu riigikaitsekomisjon
aivar.engel@riigikogu.ee

Lp riigikaitsekomisjon

16.01.2026 nr 6-6/26-10

Riigikaitsekomisjonis on arutamisel tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõu ([668 SE](#)). Eelnõuga seostatakse ja ühtlustatakse seni erinevate seadustega reguleeritud riigikaitse ja tsiviilkriiside valdkondi. Eelnõuga ei ole planeeritud põhimõttelisi muudatusi kohtute seadusesse ega nähtud ette erikohtu loomist.

Riigikaitsekomisjon saatis Riigikohtule kutse osaleda komisjoni 19. jaanuari 2026. a istungil, et arutada muu hulgas Riigikogu liikmete Meelis Kiili, Leo Kunnase, Peeter Tali ja Alar Lanemani 8. oktoobril 2025, s.o pärast esimest lugemist Riigikohus, esitatud muudatusettepanekuid, millest üks puudutab riigikaitsekohtu loomist. Muudatusettepaneku kohaselt peaks riigikaitsekohus arutama riigikaitsealiste küsimustega seotud kohtuasju. Ettepanekut on põhjendatud sellega, et kriisi- ja sõjaaja kohtusüsteemi ei ole siia maani seadusandlikult reguleeritud.

Täname kutse eest, aga kahjuks ei ole Riigikohtu esindajal võimalik sel arutelul osaleda. Edastame oma mõtted siinkohal kirjalikult.

Iseenesest on riigikaitsekohtu kui erikohtu loomine seadusandja poliitilise valiku küsimus. Sellisel täpsustamata kujul Riigikohus esitatud ettepanekut riigikaitsekohtu loomiseks aga toetada ei saa. Seda esiteks põhjusel, et puudub sisuline regulatsioon ning võimalikud muudatusettepanekud teistes seadustes, ilma milleta on võimatu muudatuse sisu hinnata.

Eesti Vabariigi põhiseaduse § 148 keelab erakorraliste kohtute moodustamise, kuid lubab luua mõnda liiki kohtuasjade jaoks erikohtuid. Erikohtud luuakse seaduse alusel tavaliste kohtute asemele, lahendamaks eelkõige teatavatesse abstraktselt ja üldiselt määratletud valdkondadesse kuuluvaid kohtuasju. Seega vajadus erikohtute järele tuleneb põhiliselt kahest asjaolust: esiteks vajadusest kohtunike spetsialiseerumise järele ning teiseks vajadusest erineva struktuuriga kohtukoosseisude järele erinevat liiki asjade läbivaatamisel. Eestis ei ole seni erikohtute loomist põhjendatuks peetud muu hulgas põhjusel, et Eestis on kohtunike spetsialiseerumine võimalik ka n-ö tavakohtutes ning seda rakendataksegi vastavalt vajadusele. Nii eristatakse maakohtutes tsiviil- ja kriminaalkohtuid ning nende kohtute sees toimub omakorda kohtunike mitteformaalne spetsialiseerimine kitsamatele valdkondadele.

Küsimus tekib, miks ei sobi või ei ole piisav kehtiv regulatsioon kohtukorralduse kohta erakorralise ja sõjaseisukorra ajal kohtute seaduses (KS). Alates 21. märtsist 2023 jõustunud seadusemuudatustega täiendati KS-i uue peatükiga 5¹ tagamaks, et riigis väljakuulutatud

erikorra ajal on kohtutel võimekus tulla toime võimaliku kriisiga kohtukorralduses¹. Muu hulgas näeb KS ette, et erakorralise või sõjaseisukorra ajal võib kohtu esimees muuta käskkirjaga kohtu tööjaotusplaani ja kodukorda, kui see on vältimatult vajalik õigusemõistmise korrakohaseks tagamiseks (KS § 38¹). Ka võib kohtu esimees sel ajal anda kohtunikule juhise üldiste tunnuste alusel kindlaksmääratava kohtuasja eelisjärjekorras menetlemiseks (KS § 38²) ning kohtuniku võib ajutiselt saata teise kohtu koosseisu (KS § 38⁴). Seega on kehtiva seaduse kohaselt võimalik moodustada paindlikult pädevaid kohtukoosseise, kes arutaksid riigikaitseliste küsimustega seotud kohtuasju, nagu on muudatusettepanekus soovitud. Erikohtu loomise korral tekib küsimus ka edasikaebeõigusest, mida praegusel juhul ettepanekus käsitletud ei ole. Kuna Riigikohus on riigi kõrgeim kohus, peaks ta seda olema kõigi teiste kohtute suhtes, sealhulgas võimalike erikohtute suhtes. Sellisel juhul muutub aga erikohtute ja üldkohtute erifunktsioonide piiritlemine raskeks kui mitte võimatuks.²

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liina Reisberg

Riigikohtu õigusteabe- ja koolitusosakonna juhataja

---

¹ Kohtute seaduse ja kohtumenetluse seadustike muutmise seadus (erakorralise ja sõjaseisukorra aegne kohtupidamine) [753 SE](#). Samaaegselt KS muutmise muudeti ja täiendati ka tsiviilkohtumenetluse seadustikku (uus § 355¹), halduskohtumenetluse seadustikku (uus § 95¹) ja kriminaalmenetluse seadustikku (uus § 18¹), nähes ette erisused kohtupidamises erakorralise või sõjaseisukorra ajal.

² Eesti Vabariigi põhiseaduse juriidilise ekspertiisi komisjoni lõpparuanne, [Põhiseaduse 13. peatükk „Kohus“](#).